

Há»ch TÆ°á»ng SÄ© - Viá»t VÄfn

Ta thÆ°á»ng nghe: Ká»- T´n Ä' em m`nh chá»t thay, cá»u tho´t; cho Cao Ä'á»t; Do Vu ch`a lÆ°ng chá»u gi´o; che chá»Ý cho Chiêu VÆ°Æjng; Dá»± NhÆ°á»ng nuá»t than, b´u th`u; cho chá»s; Thân Kho´i chá»t tay Ä'á»f cá»u ná»n cho nÆ°á»c. K´nh Ä'á»c má»TMt ch`ng tuá»i trá»», thân ph`u; Thâi Tông tho´t; khá»i v`ng vây; Thâi Sung; Cá»o Khan má»TMt bá»y tôi xa, miá»t`ng má»ng Lá»TMc SÆj, không theo mÆ°u ká»t; nghá»ch tá»c. Tá»x « XÆ°a c´c; bá»c trung thá»n nghÄ©a sÄ©, bá»m`nh v`ng; nÆ°á»c, Ä'á»i n`o chá»ng cô ? Ví thá»- má»y ngÆ°á»i Ä'á»c; cá»© khÆ° khÆ° theo thôi nhi ná»- thÆ°á»ng t`nh th`u; cá»©ng Ä'á»t; chá»t ho`ng; á»Ý Xô cá»-a, sao cô thá»f lÆ°u danh sá»- s´c; ch`ng trá»i Ä'á»t muôn Ä'á»i bá»t há»s Ä'Æ°á»c ?

C´c; ngÆ°Æj vá»n d`ng võ tÆ°á»ng, không hiá»fu VÄfn nghÄ©a, nghe nhá»ng chuyá»n á»y ná»-a tin ná»-a ngá»•. Thôi viá»t Ä'á»i trÆ°á»c há»ng tá»m không b`n. Nay ta lá»y chuyá»n Tá»ng, Nguyˆn m`ng; nôi; VÆ°Æjng Công Kiên l`ng; ngÆ°á»i thá»t; n`o ? Nguyá»...n VÄfn Lá»p, tá»³ tÆ°á»ng cá»sông lá»i l`ng; ngÆ°á»i thá»t; n`o ? Vá»-y m`ng; Ä' em th`nh Ä'á»t; u NgÆ° nhá»• t`ng; y c´c; Ä'á»t; Ä'Æ°Æjng Ä'á»t; u vá»i quân Mông Kha Ä'Æ°á»ng Ä'Æ°á»ng trÄfm vá»n, khiá»n cho sinh linh nh`ng; Tá»ng Ä'á»t; nay c`ng; n Ä'á»t; Ä'jng sâu ! Cá»t Ä'á»t; i Ngá»TMt Lang l`ng; ngÆ°á»i thá»t; n`o ? X´c; ch Tu TÆ° tá»³ tÆ°á»ng cá»sông lá»i l`ng; ngÆ°á»i thá»t; n`o ? Vá»-y m`ng; xông v`ng; o chá»n lam chÆ°á»ng xa xông; muôn dá»m Ä'á»c; nh quá»m quân Nam Chiá»t; u trong khoá»ng v`ng; i tuá»n, khiá»n cho quân trÆ°á»ng Ýng ngÆ°á»i Thât; Ä'á»t; nay c`ng; lÆ°u tiá»ng tá»t !

Huá»ng chi, ta c`ng; ngÆ°Æj sinh ra phá»i thá»i loá»n lá»i, lá»n lên gá»p buá»i gian nan. L´c;nh nh`ng; n sá»© ngá»y Ä'á»t; lá»i nghênh ngang ngo`ng; Ä'Æ°á»ng, uá»n tá»c lÆ°á»i cúc; diá»u m`ng; lÄfng nhá»c triá»u Ä'á»t; i; Ä' em tá»m thân dê chô m`ng; khinh rá» tá» phá»y. á»m má»t`ng Há»t Tá»t Liá»t m`ng; Ä'á»t; i; ngá»c lá»y Ä'á»f phá»yng sá»± l&ograde;ng tham không; c`ng; kho´c; hiá»t; Vân Nam VÆ°Æjng m`ng; há»i ch`ng v`ng; Ä'á»f v´c; t; kiá»t cá»sông há»n. Thá»t khâng; n`o Ä' em thá»t n´c; m cho há»• Ä'á»c; i, trânh sao khá»i tai há»•a vá»• sau.

Ta thÆ°á»ng tá»i bá»a quên Äfn, ná»-a Ä'á»c; m vá»— gá»i, ruá»TMt Ä'á»u nhÆ° cá»t, nÆ°á»c má»t Ä'á»t; Ä'á»t; a; chá»% giá»n chÆ°a thá»f xá»t thá»t, lá»TMt da, Äfn gan, uá»ng m´c; u quân th`ng; dá»u cho trÄfm thân ta ph`ng ngo`ng; i ná»TMi cá»•, ngh`ng thây ta bá»c trong da ngá»±a, cá»©ng nguyá»n xin l`ng; m.

C´c; ngÆ°Æj Ä'á»t; Ý lâu dÆ°á»i trÆ°á»ng, ná»m giá» binh quyá»n, không công; má»c th`ng; ta cho ´c; không công; Äfn th`ng; ta cho c`ng. Quan thá»p th`ng; ta thÄfng tÆ°á»ng; lá»TMc í th`ng; ta cá»p lÆ°Æjng. Ä'á»t thá»y th`ng; ta cho thuyá»n; Ä'á»t th`ng; ta cho ngá»±a. Lâng trá»n má»c th`ng; c`ng; ng nhau sá»ng chá»t; Ä'Æ°á»c nh`ng; há»i th`ng; c`ng; ng nhau vui c&Æ°á»i. So vá»i Công Kiên Ä'á»t; i ká» tá»³ tÆ°á»ng, Ngá»TMt Lang Ä'á»t; i ngÆ°á»i phá»y t´c; , n`ng; o công; k´c; m g`ng; ?

Nay c´c; ngÆ°Æj ngá»i nh`ng; chá»s nhá»c m`ng; không biá»t; lo; thân chá»u quá»c sá»% m`ng; không biá»t thá»n. L`ng; m tÆ°á»ng triá»u Ä'á»t; i; nh Ä'á»c; ©ng há»t; u quân; n man m`ng; không biá»t; tá»©; nghe nhá»c thât; thÆ°á»ng Ä'á»t; i; yá»n sá»© ngá»y m`ng; không biá»t; cÄfm. Công; ká» lá»y viá»t chá»i g`ng; l`ng; m vui; công; ká» lá»y viá»t cá»• bá»c l`ng; m thíng. Công; ká» chÄfm lo vÆ°á»n ruá»TMng Ä'á»f cung phá»yng gia Ä'á»t; i; nh; công; ká» quyá»n luyá»n vá»£ con Ä'á»f thá»a l&ograde;ng vá»• ká»•. Công; ká» tính Ä'Æ°á»ng sá»fn nghiá»p m`ng; quên viá»t; nÆ°á»c; công; ká» ham tr&ograde;ng; sÄfn bá»n m`ng; trá»... viá»t; quân. Công; ká» thíng; ch rÆ°á»u ngon; công; ká» mêng; giá»ng nhá»m. Ná»t; u bá»t chá»£t công; giá»c Mông Thât; tr`ng; sang th`ng; cá»±a g`ng; trá»ng không Ä'á»t; Ä'á»c; m thá»sng ´c; o gi´c; p cá»sông giá»c; má»o cá»• bá»c không Ä'á»t; i th`ng; nh mÆ°u lÆ°á»c nh`ng; binh. VÆ°á»n ruá»TMng nhá»u không chuyá»TMc ná»i tá»m thân ng`ng; v`ng; vá»£ con bá»n không íng; ch g`ng; cho viá»t; quân quá»c. Tiá»n cá»sông dá»u lá»m không mua Ä'Æ°á»c Ä'á»t; u giá»c; chông; sÄfn tuy hay không Ä'á»t; i Ä'Æ°á»c quân th`ng;. Ch´c; n rÆ°á»u ngá»t ngon không l`ng; m giá»c say chá»t; giá»ng h´c; t; r´c; o rá»t không l`ng; m giá»c Ä'á»t; i tai. Lúc; bá»y giá»• chúc; a tông; nh`ng; ta Ä'á»u bá»t; Ä'á»u xông; t biá»t; chá»ng n`ng; o ! Chá»ng nhá»ng thât; á»p cá»sông không c&ograde;ng m`ng; bá»ng lá»TMc c´c; ngÆ°Æj cá»©ng thuá»TMc vá»• tay ká» khâng; chá»ng nhá»ng gia quyá»n cá»sông tá» Ä'á»t; i m`ng; vá»£ con c´c; ngÆ°Æj cá»©ng bá» ká» khâng; bá»t Ä'á»t; i; chá»ng nhá»ng xã tá»c tá»• tông; ng tá» Ä'á»t; i khâng; gi`ng; y x´c; o m`ng; phá»n má»TMt cha ông c´c; ngÆ°Æj cá»©ng bá» ká» khâng; bá»i Ä'á»t; i; chá»ng nhá»ng thân ta kiá»p n`ng; y chá»u nhá»c Ä'á»t; n trÄfm nÄfm sau tiá»ng nh`ng; không rá»-a, tên; xá»u c&ograde;ng; lÆ°u, m`ng; gia thanh c´c; ngÆ°Æj cá»©ng không; ng khá»i mang danh l`ng; tÆ°á»ng bá»i trá»n. Lúc; bá»y giá»•, dá»u c´c; ngÆ°Æj muá»n vui ch`ng thá»a thíng; ch, phá»ng công; Ä'Æ°á»c chÄfng ?

Nay ta bá»o thá»t c´c; ngÆ°Æj; nên lá»y viá»t; Ä'á»t; i lá»-a dÆ°á»i Ä'á»t; i ng cá»sông ná»•" l`ng; m nguy; nên lá»y Ä'á»t; i "kiá»ng canh nông m`ng; thá»i rau nguá»TMi" l`ng; m sá»£. Phá»i huá»n luyá»n quân sÄ©, tá»p dÆ°á»t; cung tên; khiá»n cho ai ná»y Ä'á»t; i ngá»i nhÆ° B`ng Mông; má»i ngÆ°á»i Ä'á»t; i ngÆ°á»i Ä'á»t; i ngÆ°á»i H&á»-u Nghá»t; công; thá»f bêng; u Ä'á»t; i Há»t Tá»t Liá»t; t dÆ°á»i cá»-a khuyá»t; l`ng; m rá»a thá»t Vân Nam VÆ°Æjng á»Ý Cá»o Nhaá»c; NhÆ° thá»t; chá»ng nhá»ng thât; á»p cá»sông mã i; vá»ng bá»n m`ng; bá»ng lá»TMc c´c; ngÆ°Æj cá»©ng suá»t Ä'á»t; i tá»n h&Æ°á»ng Ýng; chá»ng nhá»ng gia thuá»TMc tá» Ä'Æ°á»c á»m êng; m gi&Æ°á»ng ná»t`ng, m`ng; vá»£ con c´c; ngÆ°Æj cá»©ng trÄfm tuá»i sum vá»y; chá»ng nhá»ng tông; miá»t; u tá» Ä'Æ°á»c h&Æ°Æjng

1267 vá»i nhá»i nhá»i vá»i khá»i ng chá»i; c´c d`n tá»™c thía»fu sá»' v`ng n`y c`ng nh` má»Ý rá»™ng bi`n c`ng nh` Nguy`n vá»i ph`a Nam. Tho` Hoan l`ng ng`á»i chá»i huy qu`n Nguy`n x`m l`ng c`ng Á»i Viá»i lá»n thá» hai n`fm 1285 v`ng; lá»n thá» ba n`fm 1287-1288.

Ngh`n th` ta bá»c trong da ng`á»i: Á»i f`n t` ch lá»y tá» c`ng u n`ng cá»sa vi`n t`á»ng kh`t tiá»ng M` Viá»i Á»i H`n ch`p trong Há»-u H`n Th` - Á»i tr`ng phu d`ng tá»- Á»i c`ng tr`ng Á»i ng, d` m` c`ng ch khá»a thi nh`. (Bá»c Á»i tr`ng phu n`ng chá»i tá»Ý giá»-a chiá»i tr`ng Á»i ng, lá»y da ng`á»i m` bá»c th`ng.)

Th` th`á»ng: t`n loá»i nhá»i c`ng triá»u Á»i `n; nh d`ng trong nhá»ng buá»i tá» lá»... quan trá»ng á»Ý t`n miá»u. Bá»y giá» l`ng; thá»i ká»ng ngoá»i giao c`ng thá»ng giá»-a ta v`ng; qu`n Nguy`n, trong nhá»ng buá»i yá»n tiá»c tiá»p tá»c Nguy`n, triá»u Á»i `n; nh nh` Trá»n nhá»u khi phá»i buá»i d`ng Á»i ng; nhá»i th` Á»i f`n mua vui cho tá»c giá»e. Trá»n Quá»c Tuá»n xem Á»i `n; l`ng; má»™t Á»i `n; u nhá»i nh`.

Th` á»y: phá»n Á»i `n; vua Trá»n phong cho c`ng v`ng há»s. Á»i t má»i lá»-a d`á»i Á»i `n; cá»i ná»i: tá» c`ng u v`n trong H`n Th` - ph` b` há»a, thá» chi t` ch t` ch há»i nhi tá»m ká»ng th`á»ng, há»a vá» cá»p nhi`n nh`n vá» chi an. (`n má»i lá»-a, Á»i t d`á»i Á»i `n; cá»i ná»i m` l`ng; tr`n, lá»-a ch`a ká»p ch`ng; y vá»n cho l`ng; y`n.)

Kiá»ng canh n`ng má»e; thá»i rau nguá»™i: xuá»y tá»c tá» má»™t c`ng u v`n trong Sá»Ý Tá» - trá»ng `n nh` xuy t`n; há»i. (Ng`á»i bá» bá»ng v`ng; canh n`ng, trong l`ng; Á»i `n; e sá»e sá»m, d`ng; gá»p rau nguá»™i Á»i ná»-a, c`ng vá»n thá»i nh` th`á»ng.)

B`ng M`n; danh t`á»ng Á»i `n; nh` Há»i, c`ng t` bá»n cung tr`ng ph`ng; tr`ng tr`ng. Há»-u Nghá»i: má»™t nh`n vá»-t bá»n cung giá»i ná»-a trong thá»n thoá»i Trung Quá»c. Cá»fo Nhái: n`ng tr`ng; ngá»y cá»sa c`ng v`ng há»s u khi v`ng; o chá»s u vua H`n; á»Ý Tr`ng Á»i ng An.

M`ng m`ng vá»ng bá»n: nguy`n v`n chá» H`n l`ng; v`n vi thanh chi`n. S`ng ch Thá»i Thuyá»t ch`ng; chuyá»n V`ng Tá»- K`n; nh Á»i `n; ná»m ngá»s thá»y bá»n trá»™m v`ng; o nh`ng; "sá»i ch s`ng nh sanh v`ng; má»i vá»-t. `n; tá»n bá»o ch`ng; ng rá»ng: c`ng i ná»i m` xanh (thanh chi`n) n`ng; y l`ng; Á»i `n; cá» cá»sa nh`ng; ta, c`ng; ng`ng; m `n; Á»i f`n lá»i. T`ng; giá»e d`ng; ng Á»i f`n t` ch n`ng; y Á»i f`n chá»i nhá»ng cá»sa cá»e Á»i `n; l`ng; u truyá»n tá» Á»i `n; n`ng; y sang Á»i `n; kh`ng; c.

Binh Th` Yá»i; u L`ng; tá»c Binh Gia Diá»i u L`ng; Yá»i; u L`ng; e, nay Á»i `n; thá»y truyá»n. T`ng; phá»m vá»i Á»i `n; Á»i `n; t`ng; tá» Á»i `n; l`ng; u truyá»n hiá»i nay kh`n; phá»i l`ng; v`n bá»n thá»c thá»y, trong Á»i `n; c`ng; v`ng; Á»i oá»i ch`ng; c`ng; trá»n Á»i `n; nh thá»i l`ng; Nguyá»...n sau n`ng; y.

Dá»p y`n; ngá» ch tá»c: nguy`n v`n chá» H`n l`ng; b`n; nh lá»— chi há»-u. C`ng; dá» ch giá»e D`ng Quá»ng H`n; m, Trá»n Trá»ng Kim Á»i `n; B`n; nh Lá»— l`ng; t`n; Á»i `n; Á»i `n; v`ng; ng Ph`ng; Lá»— thuá»™c tá»ng nh V`n Ph`ng; ng`ng; y nay. á»ž Á»i `n; y, ch`ng; t`n; theo Ng`n; Tá»y Tá»' v`ng; Phan Ká»i B`n; nh dá» ch tho`ng; l`ng; b`n; nh Á»i `n; nh ngá» ch tá»c n`ng; i chung.

About the Author

H`ng Á»i o V`ng Trá»n Quá»c Tuá»n

Source: <http://hungviet.net>